

Eğitsel ve Yönetsel Perspektiften Tehlikeler ve Afet Dirençli Kentler

Nazire Burçin Hamutoğlu¹

Özet

Bu çalışma eğitsel ve yönetsel perspektiften tehlike kavramını ele almakta; afet dirençli kentlerin oluşmasında nitelikli insan gücünün önemini Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Acil Durum ve Afet Yönetimi Önlisans Program içeriği üzerinden vurgulamayı amaçlamaktadır. Bu amaç kapsamında, programın 5. Düzey Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler (TYYÇ) ile ilişkisini bilgi, beceri ve yetkinlik açısından incelemektedir. Ayrıca, program kapsamında yer alan derslerin ders öğrenme çıktılarının program çıktıları ile ilişkili olarak program çıktılarına katkısının gözetilerek; ihtiyaca odaklanan nitelikli mezunların istihdamının; olası bir tehlike öncesi geliştirilebilecek aksiyoner adımlar açısından önemli olduğu vurgusundan hareketle, yönetici ve karar alıcılar başta olmak üzere; uygulayıcılar açısından da eğitsel ve yönetsel çıktıları odaklanan vizyoner bir bakış açısı sunmaktadır.

Giriş

İnsanoğlu geçmişten günümüze pek çok tehlike ile karşı karşıya kalmıştır. Bu tehlikeler özellikleri bakımından farklılık gösterdiğinden; tehlike öncesinde, tehlike ile karşı karşıya kalma durumunda (esnasında) ve tehlike bittikten sonra kısa, orta ve/veya uzun vadeli mücadele ve önlem almayı gerektiren eğitsel ve yönetsel pro-aksiyon geliştirmeyi zorunlu kılmaktadır. Pro-aksiyon geliştirme işi geleceği öngörüler ile planlama ve olası beklenmedik olaylara karşı hazır olma durumudur. Pro-aksiyon konsepti olarak reaksiyon kavramından farklılık göstermekte olup; bilinçli ve kontrollü bir şekilde işin/oluşun ileriye taşınması ile ilgilidir. Buna göre, içinde bulunduğumuz çağda yaşadıklarımızı, kitabın çerçevesini çizdiği hususta şöyle bir gözden geçirecek olursak; verdiğimiz tepkilerin reaksiyon

1 Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Öğretim Teknolojileri Anabilim Dalı, 0000-0003-0941-9070

mu yoksa pro-aksiyon mu olduğu konusunda bir farkındalık geliştirilmesi ihtiyacı söz konusudur. Bu doğrultuda, yine kitabın çerçevesini çizdiği hususta afet dirençli kentler konusu eğitim perspektifinden ele alınacak olursa; asıl “tehlike” nin ne olduğu ve boyutu hakkında tehlike öncesi, esnası ve sonrası için yapılabilecekler ile ilgili geliştirilebilecek aksiyoner adımların neler olabileceğine ilişkin eğitsel ve yönetsel çıktılara odaklanan vizyoner bir bakış açısı sunma gerekliliği de öne çıkmaktadır. İlgili kitap bölümü, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Acil Durum ve Afet Yönetimi Önlisans Programına odaklanmaktadır. Bu doğrultuda, bu çalışma, (1) ilgili programın eğitim amaçları, öğrenme çıktıları ve ilişkili olduğu ders öğrenme çıktılarını eğitsel açıdan incelemeyi, (2) yönetsel boyutta farkındalık geliştirmeye esas çıktı ve yetkinlik odaklı hususlara değinmeyi ve (3) afet dirençli kentlerin oluşumunda olası tehlikeleri öngörerek pro-aksiyon geliştirmeye ilişkin farkındalık oluşturarak eğitimin rolüne program ve öğretim tasarımı ile kalite ekseninden vurgu yapmayı amaçlamaktadır.

Acil Durum ve Afet Yönetimi Önlisans Programı Eğitsel ve Yönetsel Perspektif

Bu bölümde ilgili önlisans programının eğitim amaçları ve program öğrenme çıktıları ile ders öğrenme çıktılarının Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi (TYYÇ) Önlisans Eğitimi (5. Düzey) ile ilişkili olarak eğitsel ve yönetsel bir perspektiften ele alınması amaçlanmaktadır. Buna göre, ilgili önlisans programına ait genel yeterlilikler aşağıda Şekil 1’de gösterilmektedir.

TÜRKİYE YÜKSEKÖĞRETİM YETERLİLİKLER ÇERÇEVESİ (TYYÇ) 5. Düzey (Önlisans Eğitimi) Yeterlilikleri						
TYYÇ DÜZEYİ	BİLGİ -Kuramsal -Olgusal	BECERİLER -Bilşsel -Uygulamalı	YETKİNLİKLER			
			Bağımsız Çalışabilme ve Sorumluluk Alabilme Yetkinliği	Öğrenme Yetkinliği	İletişim ve Sosyal Yetkinlik	Alana Özgü Yetkinlik
5 ÖN LİSANS — EQF-LLL: 5. Düzey — QF- EHEA: Kısa Düzey	-Ortaöğretim düzeyinde kazanılan yeterliliklere dayalı olarak alanındaki güncel bilgileri içeren ders kitapları, uygulama araç-gereçleri ve diğer kaynaklarla desteklenen temel düzeydeki kuramsal ve uygulamalı bilgilere sahip olma.	- Alanında edindiği temel düzeydeki kuramsal ve uygulamalı bilgileri aynı alanda bir ileri eğitim düzeyinde veya aynı düzeydeki bir alanda kullanabilme becerileri kazanma. - Alanında edindiği temel düzeydeki bilgi ve becerileri kullanarak, verileri yorumlayabilme ve değerlendirebilme, sorunları tanımlayabilme, analiz edebilme, kanıtlara dayalı çözüm önerileri geliştirebilme.	- Alanı ile ilgili temel düzeydeki bir çalışmayı bağımsız olarak yürütebilme. - Alanı ile ilgili uygulamalarda karşılaşılan ve öngörülemeyen karmaşık sorunları çözmek için ekip üyesi olarak sorumluluk alabilme. - Sorumluluğu altında çalışanların bir proje çerçevesinde gelişimlerine yönelik etkinlikleri yürütebilme.	- Alanında edindiği temel düzeydeki bilgi ve becerileri eleştirel bir yaklaşımla değerlendirebilme, öğrenme gereksinimlerini belirleyebilme ve karşılayabilme. - Öğrenimini aynı alanda bir ileri eğitim düzeyine veya aynı düzeydeki bir mesleğe yönlendirebilme. - Yaşamboyu öğrenme bilinci kazanmış olma.	- Alanı ile ilgili konularda sahip olduğu temel bilgi ve beceriler düzeyinde düşüncelerini yazılı ve sözlü iletişim yoluyla aktarabilme. - Alanı ile ilgili konularda düşüncelerini ve sorunlara ilişkin çözüm önerilerini uzman olan ve olmayan kişilerle paylaşabilme. - Bir yabancı dili en az Avrupa Dil Portföyü A2 Genel Düzeyi'nde kullanarak alanındaki bilgileri izleyebilme ve meslektaşları ile iletişim kurabilme. - Alanının gerektirdiği en az Avrupa Bilgisayar Kullanma Lisansı Temel Düzeyinde bilgisayar yazılımı ile birlikte bilşim ve iletişim teknolojilerini kullanabilme.	- Alanı ile ilgili verilerin toplanması, uygulanması ve sonuçlarının duyurulması aşamalarında toplumsal, bilimsel, kültürel ve etik değerlere sahip olma. - Sosyal hakların evrenselliği, sosyal adalet, kalite ve kültürel değerler ile çevre koruma, iş sağlığı ve güvenliği konularında yeterli bilince sahip olma.

Şekil 1. TYYÇ Önlisans (5. Düzey) Eğitim Yeterlilikleri (URL-1. <http://tyyc.yok.gov.tr/?pid=11>)

Yukarıda Şekil 1'de de görüldüğu üzere Türk Yükseköğretim Sistemi'nde önlisans eğitim program yeterlilikleri bilgi, beceri ve yetkinlik alanlarını barındırmakta olup; Avrupa Yaşam boyu Öğrenim Yeterlilikler Çerçevesi (European Qualifications Framework for Lifelong Learning - EQF/LLL) (5. Düzey) ile Avrupa Yükseköğretim Alanı Yeterlilikler Çerçevesi (The Overarching Framework for Qualifications of EHEA - QF-EHEA) (kısa düzey) ile uyumlu bir yapıyı gözetmektedir. EQF/LLL, bireyin kazandığı öğrenme çıktılarının değerlendirilerek; eğitim ve öğrenimindeki bir sonraki düzeye devamını sağlayacak, örgün (formal), yaygın (nonformal) ve resmi olmayan (informal) her türlü ilk, orta ve yükseköğretim düzeylerinde akademik ve mesleki eğitim, çıraklık eğitimi sonunda elde edilen yeterlilikleri de içine alacak biçimde tasarlanmış olan bir çerçevedir (URL 1). QF-EHEA ise, Bologna Sürecine üye 45 ülkenin Eğitim Bakanları tarafından

benimsenen ve “Dublin Seviye Tanımlayıcıları”nı esas alan bir çerçeve olup; yalnızca yükseköğretim için tasarlanmış ve ilgili sistemde yükseköğretimin her kademesi sonunda kazanılması gereken öğrenme çıktıları tanımlanmıştır (URL 2). Her iki sistem de birbirleri ile ilişkilendirilebildiği gibi EQF/LLL’in yaşam boyu öğrenimin tüm kademelerini kapsayıcı olması ile çalışma gruplarının daha geniş kapsamlı olduğu belirtilmektedir.

Türk yükseköğretim sisteminde mevcut önlisans eğitim programının ilişkili olduğu Uluslararası Standart Eğitim Sınıflandırması 97, Avrupa İstatistik Ofisi& Avrupa Mesleki Eğitimi Geliştirme Merkezi (ISCED 97, EUROSTAT&CEDEFOP) eğitim ve öğretim alanları incelendiğinde ise, ISCED Genel Alan Kodunun “7-Sağlık ve Refah” ile “8-Hizmetler” olduğu görülmektedir. Programın Temel Alan Kodu ile Eğitim ve Öğretim Temel Alanları incelendiğinde ise, “72-Sağlık” ve “86-Güvenlik Hizmetleri” ile ilişkisinin olduğu görülebilir (URL 3). Söz konusu ilgili programın kazandırmayı hedeflediği akademik ve mesleki yeterliliklerin yer aldığı olduğu bilgi, beceri ve yetkinlikler Şekil 2 ve Şekil 3’te sırası ile görülmektedir.

TYYC Sağlık Temel Alanı Yeterlilikleri (Akademik Ağırlıklı) 5. Düzey (ÖN LİSANS Eğitimi)						
TYYC DÜZEYİ	BİLGİ -Kuramsal -Olgusal	BECERİLER -Bilişsel -Uygulamalı	YETKİNLİKLER			
			Bağımsız Çalışabilme ve Sorumluluk Alabilme Yetkinliği	Öğrenme Yetkinliği	İletişim ve Sosyal Yetkinlik	Alana Özgü Yetkinlik
5 ÖN LİSANS EQF-LLL: 5. Düzey QF- EHEA: Kısa Dönem	<p>1-Ortaöğretim düzeyinde kazanılan yeterliliklere dayalı olarak sağlık alanındaki güncel bilgileri içeren ders kitapları, uygulama araç-gereçleri ve diğer kaynaklarla desteklenen temel düzeydeki kuramsal ve uygulamalı bilgilere sahiptir.</p> <p>2-Sağlık alanındaki temel bilimsel bilgiye ulaşma, değerlendirme ve uygulayabilme bilgisine sahiptir.</p> <p>3-Etik ilkelerin ve etik kurulların birey ve toplum için önemini tanımlar.</p>	<p>1-Sağlık alanında edindiği temel düzeydeki bilgi ve becerileri kullanarak verileri yorumlar ve değerlendirir, sorunları tanımlar, analiz eder ve çözüm için planlanan çalışmalarda yer alır/sorumluluk alır.</p> <p>2-Sağlık alanı ile ilgili temel bilgisayar programlarını ve ilgili teknolojileri kullanır.</p>	<p>1-Sağlık alanı ile ilgili sahip olduğu temel bilgi birikimini kullanarak verilen bir görevi bağımsız olarak yürütür.</p> <p>2-Sağlık alanı ile ilgili uygulamalarda karşılaşılan ve öngörülemeyen karmaşık sorunları çözmek için ekip üyesi olarak çalışır.</p> <p>3-Sorumluluğu altında çalışanların bir proje çerçevesinde gelişimlerine yönelik etkinlikleri yönetir.</p>	<p>1-Sağlık alanında edindiği temel düzeydeki bilgi ve becerileri eleştirel bir yaklaşımla değerlendirir.</p> <p>2-Öğrenme gereksinimlerini belirleyebilme ve öğrenmesini yönlendirir.</p> <p>3-Yaşam boyu öğrenme bilincine sahiptir.</p>	<p>1-Sağlık alanı ile ilgili konularda sahip olduğu temel bilgi ve becerileri kullanarak ilgili kişi ve kurumları bilgilendirir, düşüncelerini ve sorunlara ilişkin çözüm önerilerini yazılı ve sözlü olarak aktarır.</p> <p>2-Sağlık alanı ile ilgili konularda düşüncelerini ve sorunlara ilişkin çözüm önerilerini uzman olan ve olmayan kişilerle paylaşır.</p> <p>3-Toplumsal sorumluluk bilinci ile yaşadığı sosyal çevre için proje ve etkinliklere katkı verir.</p> <p>4-Bir yabancı dili en az Avrupa Dil Portföyü A2 Genel Düzeyinde kullanarak alanındaki bilgileri izler ve meslektaşları ile iletişim kurar.</p> <p>5-Alanının gerektirdiği en az Avrupa Bilgisayar Kullanma Lisansı temel düzeyinde bilgisayar yazılımı ile birlikte bilişim ve iletişim teknolojilerini kullanır.</p> <p>6-Sağlık alanında toplumun ve dünyanın gündemindeki olayları izler ve gelişmelere duyarlıdır.</p>	<p>1-Sağlık alanı ile ilgili verilerin toplanması, yorumlanması, uygulanması ve sonuçlarının duyurulması aşamalarında toplumsal, bilimsel, kültürel ve etik değerlere uygun hareket eder.</p> <p>2-Kalite yönetimi ve süreçlerine uygun davranır ve bu süreçlere katkıdır.</p> <p>3-Birey ve halk sağlığı, çevre koruma ve iş güvenliği konularında yeterli bilince sahiptir.</p> <p>4-Birey olarak görev, hak ve sorumlulukları ile ilgili yasa, yönetmelik, mevzuata ve mesleki etik kurallarına uygun davranır.</p> <p>5-Dış görünüm, tavır, tutum ve davranışları ile topluma örnektir.</p> <p>6-Điđer sağlık disiplinleri ile çalışabilme deneyimine sahiptir.</p> <p>7-Mesleki ve etik değerleri gözeterek çözüm önerileri geliştirir.</p>

Şekil 2a. “72-Sağlık” Eğitim ve Öğretim Temel Alan Akademik Yeterlilikler (URL-12.
<http://tyyc.yok.gov.tr/?pid=48>)

TYYC Sağlık Temel Alanı Yeterlilikleri (Mesleki Ağırlıklı) 5. Düzey (ÖN LİSANS Eğitimi)						
TYYC DÜZEYİ	BİLGİ -Kuramsal -Olgusal	BECERİLER -Bilişsel -Uygulamalı	YETKİNLİKLER			
			Bağımsız Çalışabilme ve Sorumluluk Alabilme Yetkinliği	Öğrenme Yetkinliği	İletişim ve Sosyal Yetkinlik	Alana Özgü Yetkinlik
5 ÖN LİSANS EQF-LLL: 5. Düzey QF- EHEA: Kısa Dönem	<p>1-Alanı ile ilgili temel düzeyde kuramsal ve uygulamalı bilgilere sahiptir.</p> <p>2-Alanı ile ilgili temel düzeydeki bilgiye ulaşma, değerlendirme ve uygulayabilme bilgisine sahiptir.</p> <p>3-Alanı ile ilişkili etik ilke ve kurallara ilişkin bilgiye sahiptir.</p>	<p>1-Alanı ile ilgili temel düzeydeki kuramsal ve uygulamalı bilgileri kullanır.</p> <p>2-Alanında edindiği temel düzeydeki bilgi ve becerileri kullanarak verileri yorumlar ve değerlendirir; sorunları tanımlar, analiz eder ve çözüm için planlanan çalışmalarda yer alır/sorumluluk alır.</p> <p>3-Alanı ile ilgili temel bilgisayar programlarını ve ilgili teknolojileri kullanır.</p>	<p>1-Alanı ile ilgili sahip olduğu temel bilgi birikimini kullanarak verilen bir görevi bağımsız olarak yürütür.</p> <p>2-Alanı ile ilgili uygulamalarda karşılaşılan ve öngörülemeyen karmaşık sorunları çözmek için ekip üyesi olarak çalışır.</p> <p>3-Sorumluluğu altında çalışanların bir proje çerçevesinde gelişimlerine yönelik etkinlikleri yönetir.</p>	<p>1-Alanında edindiği temel düzeydeki bilgi ve becerileri eleştirel bir yaklaşımla değerlendirir.</p> <p>2-Öğrenme gereksinimlerini belirler ve öğrenmesini yönlendirir.</p> <p>3-Yaşam boyu öğrenme bilincine sahiptir.</p>	<p>1-Alanı ile ilgili konularda sahip olduğu temel bilgi ve becerileri kullanarak ilgili kişi ve kurumları bilgilendirir; düşüncelerini ve sorunlara ilişkin çözüm önerilerini ve etik değerlere uygun olarak aktarır.</p> <p>2-Alanı ile ilgili konularda düşüncelerini ve sorunlara ilişkin çözüm önerilerini uzman olan ve olmayan kişilerle paylaşır.</p> <p>3-Toplumsal sorumluluk bilinci ile yaşadığı sosyal çevre için proje ve etkinliklere katkı verir.</p> <p>4-Bir yabancı dili en az Avrupa Dil Portföyü A2 Genel Düzeyinde kullanarak alanındaki bilgileri izler ve meslektaşları ile iletişim kurar.</p> <p>5-Alanının gerektirdiği en az Avrupa Bilgisayar Kullanma Lisansı temel düzeyinde bilgisayar yazılımı ile birlikte bilişim ve iletişim teknolojilerini kullanır.</p> <p>6-Alanı ile ilgili toplumun ve dünyanın gündemindeki olaylara duyarlıdır ve gelişmeleri izler.</p>	<p>1-Alanı ile ilgili verilerin toplanması, yorumlanması, uygulanması ve sonuçlarının duyurulması aşamalarında toplumsal, bilimsel, kültürel ve etik değerlere uygun olarak katkıda bulunur.</p> <p>2-Kalite yönetimi ve süreçlerine uygun davranır ve katılır.</p> <p>3-Birey ve halk sağlığı, çevre koruma ve iş güvenliği konularında yeterli bilince sahiptir.</p> <p>4-Birey olarak görev, hak ve sorumlulukları ile ilgili yasa, yönetmelik, mevzuata ve mesleki etik kurallarına uygun davranır.</p> <p>5-Dış görünüm, tavır, tutum ve davranışları ile topluma örnek olur.</p> <p>6-Diğer sağlık disiplinleri ile çalışabilme deneyimine sahiptir.</p>

Şekil 2b. “72-Sağlık” Eğitim ve Öğretim Temel Alan Mesleki Yeterlilikler (URL-12.
<http://tyyc.yok.gov.tr/?pid=48>)

Şekil 2’de görüldüğü gibi, Acil Durum ve Afet Yönetimi Önlisans Programının ilişkili olduğu ulusal yeterlilik çerçevesinin “72-Sağlık” eğitim-öğretim temel alan standardı doğrultusunda kazandırmayı hedeflediği akademik ve mesleki yeterlilikler bilgi, beceri ve yetkinlik olarak ifade edilmiştir. Bununla birlikte, programın ilişkili olduğu üst ulusal çerçevenin “86-Güvenlik Hizmetleri” eğitim-öğretim temel alan standardı

doğrultusunda kazandırmayı hedeflediği akademik ve mesleki yeterliliklerin neler olduğunun henüz belirlenmediği, ilgili alandaki yeterlilik çalışmalarının halen devam ettiği belirtilmektedir.

Temel Alan: 86-Güvenlik Hizmetleri | Yeterlilik Düzeyi: 5. Düzey (Önlisans) | Yeterlilik Türü: Akademik Ağırlıklı

Bu Alanda Yeterlilik Çalışmaları Devam Etmektedir.

**TYYC Güvenlik Hizmetleri Temel Alanı Yeterlilikleri (Akademik Ağırlıklı)
5. Düzey (ÖN LİSANS Eğitimi)**

TYYC DÜZEYİ	BİLGİ -Kuramsal -Olgusal	BECERİLER -Bilişsel -Uygulamalı	YETKİNLİKLER			
			Bağımsız Çalışabilme ve Sorumluluk Alabilme Yetkinliği	Öğrenme Yetkinliği	İletişim ve Sosyal Yetkinlik	Alana Özgü Yetkinlik
5 ÖN LİSANS EQF-LLL: 5. Düzey QF-EHEA: Kısa Dönem						

şekil 3a. “86-Güvenlik Hizmetleri” Eğitim ve Öğretim Temel Alan Akademik Yeterlilikler (URL-12. <http://tyyc.yok.gov.tr/?pid=48>)

Temel Alan: 86-Güvenlik Hizmetleri | Yeterlilik Düzeyi: 5. Düzey (Önlisans) | Yeterlilik Türü: Mesleki Ağırlıklı

Bu Alanda Yeterlilik Çalışmaları Devam Etmektedir.

**TYYC Güvenlik Hizmetleri Temel Alanı Yeterlilikleri (Mesleki Ağırlıklı)
5. Düzey (ÖN LİSANS Eğitimi)**

TYYC DÜZEYİ	BİLGİ -Kuramsal -Olgusal	BECERİLER -Bilişsel -Uygulamalı	YETKİNLİKLER			
			Bağımsız Çalışabilme ve Sorumluluk Alabilme Yetkinliği	Öğrenme Yetkinliği	İletişim ve Sosyal Yetkinlik	Alana Özgü Yetkinlik
5 ÖN LİSANS EQF-LLL: 5. Düzey QF-EHEA: Kısa Dönem						

şekil 3b. “86-Güvenlik Hizmetleri” Eğitim ve Öğretim Temel Alan Mesleki Yeterlilikler (URL-12. <http://tyyc.yok.gov.tr/?pid=48>)

şekil 3 incelendiğinde, programın ilişkili olduğu üst çerçeve bünyesindeki “86-Güvenlik Hizmetleri” eğitim ve öğretim temel alan akademik ve mesleki yeterlilik sınıflandırmaları ile ilgili yönetsel çerçevede iyileşmeye açık yönlerin

olduğu söylenebilir. İlgili temel alan doğrultusunda, Şekil 2 ve Şekil 3'te yer alan programın ilişkili olduğu üst çerçevede halihazırda güncelleme/oluşturma çalışmaları devam ederken; üst çerçevenin henüz sunulamamış olmasına rağmen ilgili program kapsamında okutulan dersler ve AKTS kredileri Şekil 4'te görülmektedir.

İLYARIYIL

Ders Kodu	Ders Adı	Zorunlu	Teori + Uygulama	AKTS
ADY103U	Acil Durum ve Afet Farkındalık Eğitimi	Zorunlu Dersler	0+0	5.0
ADY107U	Afet Yönetimi I	Zorunlu Dersler	0+0	6.0
ADY107U	Arama Kurtarma Bilgisi Ve Etik Değerler	Zorunlu Dersler	0+0	4.0
ADY109U	Kentler, Planlama Ve Afet Risk Yönetimi	Zorunlu Dersler	0+0	5.0
ADY111U	Temel Afet Bilgisi	Zorunlu Dersler	0+0	7.0
	Yabancı Dil Dersleri			3.0
Toplam				30

İLYARIYIL

Ders Kodu	Ders Adı	Zorunlu	Teori + Uygulama	AKTS
ADY104U	Afet Tehli Ve Yönetim İleleleri	Zorunlu Dersler	0+0	4.0
ADY106U	Afet Yönetimi II	Zorunlu Dersler	0+0	6.0
ADY108U	Afet Senaryosu Ve Tatbikatlar	Zorunlu Dersler	0+0	5.0
ADY110U	Yanlış Ve Yanlış Gözetilgi	Zorunlu Dersler	0+0	4.0
ADY114U	Afet Psikolojisi Ve Sosyolojisi	Zorunlu Dersler	0+0	4.0
SAG101U	Temel İlk Yardım Bilgisi	Zorunlu Dersler	0+0	4.0
	Yabancı Dil Dersleri			3.0
Toplam				30

Yabancı Dil Dersleri

Ders Kodu	Ders Adı	Zorunlu	Teori + Uygulama	AKTS
ALM101U	Almanca I (ALM)	Yabancı Dil Dersleri	0 + 0	3.0
FRA101U	Fransızca I (FRA)	Yabancı Dil Dersleri	0 + 0	3.0
ING101U	İngilizce I (ENG)	Yabancı Dil Dersleri	0 + 0	3.0
ALM102U	Almanca II (ALM)	Yabancı Dil Dersleri	0 + 0	3.0
FRA102U	Fransızca II (FRA)	Yabancı Dil Dersleri	0 + 0	3.0
ING102U	İngilizce II (ENG)	Yabancı Dil Dersleri	0 + 0	3.0

İLYARIYIL

Ders Kodu	Ders Adı	Zorunlu	Teori + Uygulama	AKTS
ADY201U	Acil Durum Ve Afet Yönetimi Planları	Zorunlu Dersler	0+0	5.0
ADY203U	Fiber Sensörler Ve Güvenlik	Zorunlu Dersler	0+0	5.0
ADY205U	Afet Risk Azaltma Politikaları	Zorunlu Dersler	0+0	5.0
ADY209U	Çiç Ve Çiç Sorunları	Zorunlu Dersler	0+0	4.0
ADY213U	Afet Yönetiminde Sağlık Hizmetleri	Zorunlu Dersler	0+0	5.0
TAR201U	Atatürk İleleleri Ve İnkılap Tarihi I	Zorunlu Dersler	0+0	3.0
TUR201U	Türk Dili I	Zorunlu Dersler	0+0	3.0
Toplam				30

İLYARIYIL

Ders Kodu	Ders Adı	Zorunlu	Teori + Uygulama	AKTS
ADY206U	Afet Ekonomisi Ve Sporculuğu	Zorunlu Dersler	0+0	4.0
ADY208U	Acil Durum Ve Afetlerde Uygulama Yönetimi Ve Uygulamaları	Zorunlu Dersler	0+0	4.0
ADY210U	Özel Gereksinimleri İçin Afet Ve Acil Durum Yönetimi	Zorunlu Dersler	0+0	4.0
ADY212U	Acil Çağrı Yönetimi	Zorunlu Dersler	0+0	4.0
ADY214U	Veri Analizi Ve Değerlendirme	Zorunlu Dersler	0+0	4.0
ADY216U	Sürdürülebilir Kentsel Çevreler	Zorunlu Dersler	0+0	4.0
TAR202U	Atatürk İleleleri Ve İnkılap Tarihi II	Zorunlu Dersler	0+0	3.0
TUR202U	Türk Dili II	Zorunlu Dersler	0+0	3.0
Toplam				30

Şekil 4. Acil Durum ve Afet Yönetimi Önlisans Programı Kapsamında Okutulan Dersler (URL-13. <https://abp.anadolu.edu.tr/tr/program/dersler/2008/13>)

Şekil 4 incelendiğinde, programın ilişkili olduğu üst çerçeve bünyesindeki “72-Sağlık” eğitim ve öğretim temel alan akademik ve mesleki yeterlilik sınıflandırması ile ilgili sadece “Temel İlk Yardım Bilgisi” dersinin olduğu görülmektedir. İlgili dersin konuları (URL 4), ders öğrenme çıktıları (URL 5), öğretim yöntem ve teknikleri (URL 6) ile ilişkili olduğu program öğrenme çıktıları (URL 7) ve temel alınan ölçme ve değerlendirme yaklaşımları (URL 8) incelendiğinde ise eğitsel çerçevede iyileşmeye açık yönlerin olduğu söylenebilir.

Eğitsel ve yönetsel açıdan iyileşmeye açık yönlerin olduğu gerçeği doğrultusunda, Acil Durum ve Afet Yönetimi Önlisans Programının program eğitim amaçlarını inceleyelim:

“bu alanda hizmet eden kamu kurum ve kuruluşu, yerel yönetimler, özel kuruluşlar ve sivil toplum örgütlerinin yetişmiş insan gücü talebini karşılayabilmek amacıyla açılmış olup; acil durum ve afetlerle etkin bir

şekilde baş edebilme kapasitesinin artırılması, Acil Durum ve Afet Yönetimi alanında ihtiyaç duyulacak bilgi ve becerilere sahip elemanların yetiştirilmesi hedeflenmiştir” (URL 9).

İlgili amaçlar incelendiğinde; program mezunlarının yakın bir gelecekte erişmeleri beklenen kariyer hedeflerinin ve mesleki beklentilerinin tanımlandığı ifadelerle yer verilmemiş olmaması da programın iyileşmeye açık yönleri olarak değerlendirilmesi mümkündür. Ayrıca programın eğitsel misyonunun planlanması ve paydaş gereksinimlerinin karşılanmasına ilişkin genel ve açık ifadelerle yer verilmemesi de iyileşmesi açık bir yön olarak hem eğitsel hem de yönetsel açıdan ele alınması gereken önemli bir husus olduğu belirtilmelidir.

Eğitsel ve Yönetsel Perspektiften Pro-aksiyon Geliştirme

Tehlike Öncesi Planlama Çevrimi

Çalışma kapsamında afet dirençli kentlerin oluşumunda olası tehlikelerin öngörülmesi hususu eğitsel ve yönetsel perspektiften ele alınmıştır. “*En büyük tehlike, eğitimci ve eğitimli insan gücünü yok saymaktır*” görüşünden hareketle, gerek programların gerekse öğretim içeriklerinin tasarımında alan uzmanlarının görüşüne başvurmanın tehlike öncesinde geliştirilebilecek önemli bir pro-aksiyon gerçeğinin ilk basamağı olduğu unutulmamalıdır. İlk düğmenin doğru iliklenmesinin sonrasında atılacak adımlar için sağlam bir temel olacağını söylemek mümkündür. Hem eğitsel hem de yönetsel çerçevede işi uzmanlarına bırakma gerekliliğinin tehlike esnası ve tehlike sonrasında oluşabilecek riskleri en aza indirmede sahip olduğu potansiyelin tartışmaya kapalı olduğu belirtilmelidir. İşin uzmanlarını eğitsel ve yönetsel perspektiften ele almak gerekirse; ilgili programın tasarım süreçleri ile ilişkili olduğu üst çerçeveleri gözden geçirmekte fayda olduğu hususu ile alan uzmanlarının karar alma süreçlerindeki varlığının nitelik ve nicelik açısından yeteri titizlikten yoksun uygulamalara dikkati çevirmek gerektiği vurgulanmalıdır. Benzer şekilde, tehlike öncesinde olası tehlikeleri öngörerek aksiyoner planlar tasarlamada eğitimin rolüne vurgu yapmak gerekirse; öğretimsel çıktılara odaklanarak, ilgili programın 2023-2024 güz ve bahar dönemine ilişkin demografik bilgilerini incelemenin faydalı olacağı söylenebilir. Aşağıda Şekil 5’te önlisans programı 2023-2024 güz ve bahar dönemlerine ilişkin aktif ve mezun öğrenci sayıları ile kayıt türüne ilişkin bilgiler karşılaştırmalı olarak yer almaktadır.

Aktif Öğrenci Sayısı		Program Kayıt Türü (Aktif)	
17.712	Yatay Geçiş	102%	0%
	Diğer	0%	100%
Mezun Öğrenci Sayısı	10.495	102%	0%
	Yatay Geçiş	102%	0%
	Diğer	0%	100%

(Güz)

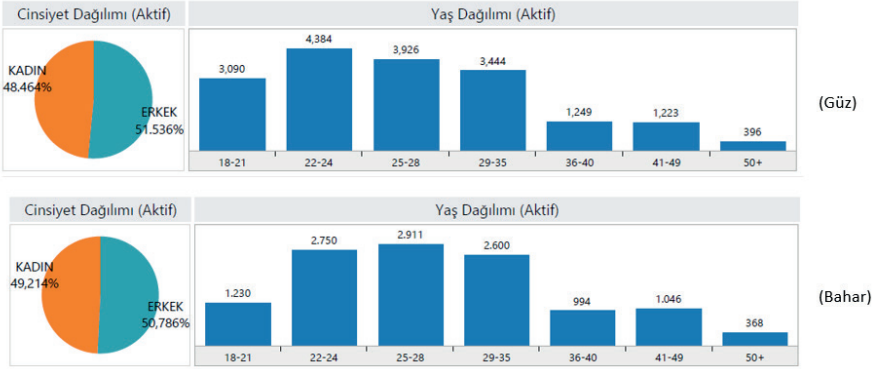
Aktif Öğrenci Sayısı		Program Kayıt Türü (Aktif)	
11.899	Yatay Geçiş	102%	0%
	Diğer	0%	100%
Mezun Öğrenci Sayısı	10.979	102%	0%
	Yatay Geçiş	102%	0%
	Diğer	0%	100%

(Bahar)

Şekil 5. 2023-2024 Güz ve Bahar Dönemi Öğrenci Sayısı ve Kayıt Türü Karşılaştırmalı Grafik

Şekil 5'te görüldüğü gibi programın 2023-2024 güz döneminde aktif ve mezun öğrenci sayısı, sırası ile 17.712 ve 10.495 iken; 2023-2024 bahar döneminde bu sayının 11.899 ve 10.979 olduğu görülmektedir. Programa kayıt türü incelendiğinde ise, güz döneminde %12.61 (f=2234) YKS ve %87.12 (f=15.430) İkinci üniversite; bahar döneminde ise %13.19 (f=1570) YKS ve %86.43 (f=10.284) İkinci üniversite tercihlerinin olduğu görülmektedir.

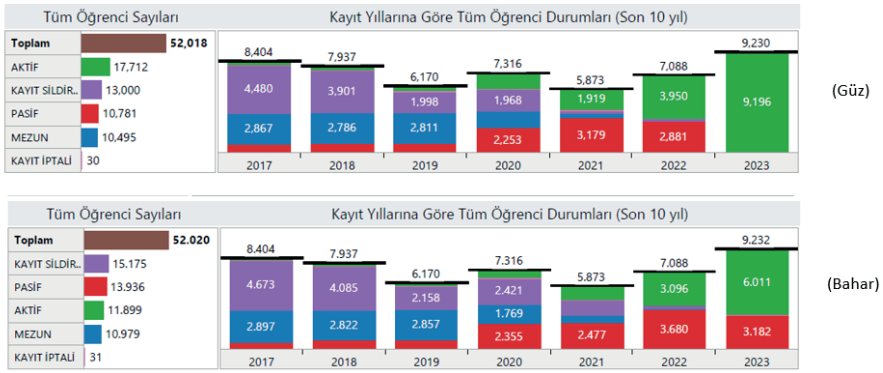
Program kapsamındaki demografik bilgilerin cinsiyet ve yaş dağılımı açısından karşılaştırmalı olarak incelendiği grafik aşağıda Şekil 6'da görülmektedir.

Şekil 6. 2023-2024 Güz ve Bahar Dönemi Cinsiyet ve Yaş Dağılımı Karşılaştırmalı Grafik

Şekil 6 incelendiğinde, güz döneminde aktif öğrenim görmekte olan erkek öğrencilerin sayısının kadın öğrencilerden daha fazla olduğu görülürken; bahar döneminde kadın öğrencilerin sayısının erkek öğrencilerin sayısından fazla olduğu söylenebilir. Ayrıca güz döneminde yaş aralığı 22-24 olan aktif öğrencilerin diğer gruplardan sayıca daha fazla olduğu; bahar döneminde ise 25-28 yaş aralığındaki aktif öğrencilerin diğer gruplardan sayıca daha fazla olduğu söylenebilir. Son olarak, her iki grafik birlikte incelendiğinde; bahar döneminde öğrenim görmekte olan öğrencilerin buldukları yaş aralık gruplarındaki sayının güz dönemi ile kıyaslandığında daha düşük olduğu söylenebilir.

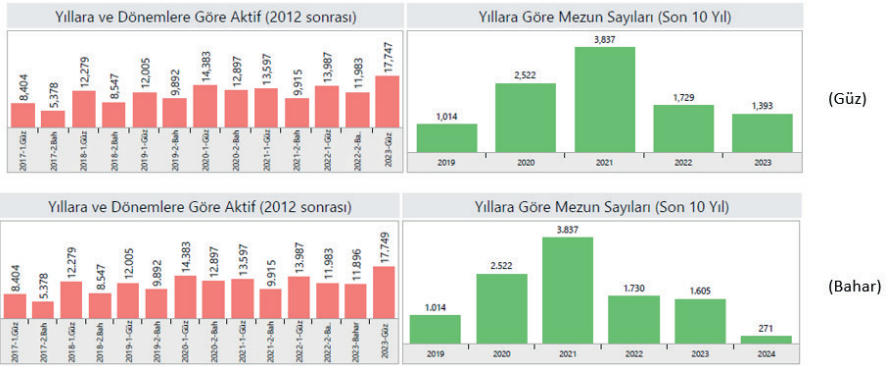
Program kapsamında son 10 yıla ilişkin öğrenci durumlarının karşılaştırmalı olarak incelendiği grafik aşağıda Şekil 7'de görülmektedir.

Şekil 7. Kayıt Yıllarına Göre Tüm Öğrenci Durumları Karşılaştırmalı Grafik (Son 10 yıl)

Şekil 7 incelendiğinde, 2023 yılı güz döneminde aktif öğrenci sayısının diğer yıllara kıyasla daha fazla olduğu görülmekte iken; bahar döneminde bu sayının düştüğü söylenebilir.

Son olarak, program kapsamında yıllara/dönemlere göre aktif ve mezun öğrenci sayılarının karşılaştırmalı olarak incelendiği grafik aşağıda Şekil 8'de görülmektedir.

Şekil 8. Aktif ve Mezun Öğrenci Sayıları Karşılaştırmalı Grafik (Yıllara/Dönemlere Göre)

Şekil 8 incelendiğinde, aktif öğrenci sayısının diğer dönemler ile karşılaştırıldığında en fazla olduğu dönemin 2023 yılı güz olduğu görülmektedir. Yıllara göre mezun sayısı incelendiğinde, en fazla mezunun 2021 yılında olduğu görülmektedir. Ayrıca, ilgili grafik Şekil 7 ile birlikte incelendiğinde;

2023 yılı güz dönemi ile birlikte bahar döneminde de mezun öğrenci sayısının olduğu; bu sayının ise diğer yılların bahar dönemleri ile kıyaslandığında; 2023 yılının bahar döneminde daha fazla olduğu söylenebilir.

Tehlike Esnası Uygulama Çevrimi

İyi yapılandırılmış program ve öğretim tasarımları uygulama çevriminin etkin bir şekilde yürütülmesinde oldukça önemli bir yere sahiptir. Planlama çevrimine atfedilen bu önem ile birlikte oluşabilecek her türlü senaryonun öngörülerek; sürece dahil edilmesi ile uygulama çevriminde karşılaşılabilecek muhtemel risk ve tehlikelerin en aza indirilmesi mümkündür. Buna rağmen, hiçbir tasarım yoktur ki mükemmel olsun. Mükemmeliğin kalite güvencesinin düşmanı olduğu ilkesinden hareketle; süreklilik ve sürdürülebilirlik temelinde mükemmel ulaşma arzusu ile tehlike esnasında karşılaşılabilecek olası her türlü riskin üstesinden; bilgi, beceri ve yetkinlikler ile donatılmış yeterli insan gücü ile gelinebileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Büyük zarara ya da yok olmaya yol açabilecek her türlü unsura sebep olabilecek iyi yapılandırılmamış girdi/planlamaların; önlenmesi mümkün durumlar için potansiyel risk barındırdığı söylenebilir.

Tehlike Sonrası Kontrol Etme ve Önlem Alma Çevrimi

Program veya öğretim tasarımları eğitsel ve yönetsel yaklaşım ile politikalar nezdinde ele alındığında, mükemmellikten bahsetmenin mümkün olamaması gerekir. Ancak mükemmel ulaşma arzusu ile çevrimlerin sürekliliği önemlidir. Öyle ki, genelde eğitimden özelde ilgili program kapsamında ele almak gerekirse; program çıktılarını üst çerçeveler nezdinde hem eğitsel hem de yönetsel perspektiften değerlendirmek gerekmektedir. Program özelinde elde edilen demografik bilgiler sınırlı olsa da; 2023 yılının kritik olduğu gerçeğinden hareketle bir değerlendirme yapmak gerekirse; program çıktılarının ulusal çerçeveler ile ilişkilendirilerek kalite güvencesinin sağlanması yönünde bir önlem alınması gerektiği açıktır. İlgili önlem alma çevrimi iyileşme ve sürekli gelişme yönünde atılan önemli bir adım iken; bu adımın üst kurum ve kuruluşlar liderliğinde tabana yayılan çevik ve motivasyonel bir yaklaşım ile gerçekleştirilmesine ilişkin ihtiyaç önemli bir boşluk olarak düşünülebilir. Periyodik olarak program güncellemelerine ilişkin ihtiyacın hasıl olması ile öğretimin etkili, verimli ve çekici bir şekilde tasarlanması hususu değerlendirme ve iyileştirme kapsamında ele alınabilecek hususlar olup; afet dirençli kentlerin oluşumunda ve tehlikelere ilişkin proaksiyon geliştirmede önemli olarak değerlendirilebilir.

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışma, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Acil Durum ve Afet Yönetimi Önlisans Programına odaklanmaktadır. Çalışmanın odağı doğrultusunda temel alınan yaklaşım çerçevesinde program ve öğretim tasarımı ile eğitimde iç kalite güvence kavramları öne çıkmaktadır. İlgili programın 2023-2024 güz ve bahar dönemlerine ilişkin demografik bilgileri incelendiğinde; 6 Şubat 2023 tarihinde yaşanan Kahramanmaraş merkezli depremlerin etkisinin olduğu düşünülebilir. Özellikle, 2023 yılının güz ve bahar dönemlerinde sisteme kayıtlı aktif öğrenciler ile sistemden mezun öğrenciler açısından elde edilen demografik bilgiler karşılaştırmalı olarak incelendiğinde; elde edilen bulguların dikkat çekici olduğu ve programın ciddi bir iyileşmeye ihtiyacı olduğu; bu iyileşmenin sadece alan uzmanı/uygulayıcı koordinatör liderliğinde istenilen çıktılara ulaşma konusunda yetersiz kalabileceği; bunun yanı sıra alan uzmanı/uygulayıcıların karar alma süreçlerinde daha etkin olarak yer alarak; sahip oldukları sorumlulukların yanı sıra; yetki parametresinin de artırılması gerektiğine ilişkin durum ortadadır. Benzer şekilde, alan uzmanı/uygulayıcılar sorumluluğunda; program özelinde öğrenciler ile zaman zaman bir araya gelerek sürece yönelik değerlendirme yapabilmeleri hususunda yönetsel bir motivasyon unsurunun da sürece dahil olması beklenmektedir. Sadece ilgili programdan ziyade; herhangi bir programın ihtiyaçları her geçen gün değişirken; sorumlu alan uzmanlarına tanınan yetki ve motivasyon sınırlılığı süreci hantallaştırmaktadır. Sürüdürebilir Kalkınma Hedefleri”nin de dikkat çektiği hususlar arasında görüldüğü üzere; “Nitelikli Eğitim” ile dikkat çekilen “kapsayıcı ve eşitlikçi eğitimin sağlanması ve yaşam boyu öğrenme imkanının herkes için teşvik edilmesi” yönünde eğitim kurumlarının ciddi bir aksiyon almaları gerekmektedir. AFAD resmi internet sitesinde yer alan menü/modüller (URL 10) incelendiğinde; organizasyon şemasında Deprem ve Risk Azaltma Genel Müdürlüğüne bağlı “Eğitim ve Farkındalık Dairesi” olarak yer almasına rağmen (URL 11); herhangi bir eğitim faaliyetinin kamuoyuna açık resmi internet sayfasında paylaşılması/görülmemesi e-öğretim içeriklerine erişilebilirlikteki kısıtlılıklar olarak değerlendirilebilir. Program ve öğretim tasarımlarının yanı sıra; üst yönetsel çerçevede de nicelik ile birlikte niteliğin de artırılmasına yönelik çalışmaların yapılması; bu sürecin SKH doğrultusunda planlanarak; olası risk ve tehlikeler için pro-aksiyon geliştirilmesine yönelik bir yaklaşımın kalite ekseninde ilerlemesi önerilmektedir. Çekirdekte program eğitim amaçlarından başlayarak, program çıktıları ve ilişkili olduğu ders öğrenme çıktıları ile TYİÇ doğrultusunda; ilgili program özelinde “Nasıl bir mezun istiyoruz?” sorusu irdelenmeli; iç ve dış paydaşların sürece dahil edilmesi ile kapsayıcı bir odakta; alan uzmanı/uygulayıcılara sorumlulukları ile birlikte kontrollü bir yetki ve motivasyon sınırlarının tanımlanması gerekliliği açıktır.

Kaynaklar

- URL 1. Avrupa Yasam boyu Öğrenim Yeterlilikler Çerçevesi (European Qualifications Framework for Lifelong Learning - EQF/LLL), <http://tyyc.yok.gov.tr/?pid=11>, 18.03.2024 tarihinde erişildi.
- URL 2. Avrupa Yükseköğretim Alanı Yeterlilikler Çerçevesi (The Overarching Framework for Qualifications of EHEA - QF-EHEA), <http://tyyc.yok.gov.tr/?pid=11>, 18.03.2024 tarihinde erişildi.
- URL 3. <http://tyyc.yok.gov.tr/?pid=37>, 18.03.2024 tarihinde erişildi.
- URL 4. Temel İlk Yardım Bilgisi Dersi Konuları <https://abp.anadolu.edu.tr/tr/ders/icerik/220990/48>.
- URL 5. Temel İlk Yardım Bilgisi Dersi Öğrenme Çıktıları <https://abp.anadolu.edu.tr/tr/ders/ogrenimCikti/220990/49>.
- URL 6. Temel İlk Yardım Bilgisi Dersi Öğretim Yöntem ve Teknikleri <https://abp.anadolu.edu.tr/tr/ders/ogretimYontemTeknik/220990/50>.
- URL 7. Temel İlk Yardım Bilgisi Dersi Program Çıktılarına Katkısı <https://abp.anadolu.edu.tr/tr/ders/programCikti/220990/51>.
- URL 8. Temel İlk Yardım Bilgisi Dersi Ölçme ve Değerlendirme Yaklaşımı <https://abp.anadolu.edu.tr/tr/ders/degerlendirme/220990/52>
- URL 9. Acil Durum ve Afet Yönetimi Önlisans Program Eğitim Amaçları <https://www.anadolu.edu.tr/acikogretim/turkiye-programlari/acikogretim-fakultesi-onlisans-programlari-2-yillik/acil-durum-ve-afet-yonetimi>
- URL 10. AFAD Resmi İnternet Sayfası. <https://www.afad.gov.tr/>
- URL 11. AFAD Organizasyon Şeması. <https://www.afad.gov.tr/teskilat-semasi#>
- URL 12. Akademik ve Mesleki Ağırlıklı Yeterlilikler, <http://tyyc.yok.gov.tr/?pid=48>
- URL 13. Dersler ve AKTS kredileri. <https://abp.anadolu.edu.tr/tr/program/dersler/2008/13>